

62013CJ0266

SODBA SODIŠ?A (peti senat)

z dne 19. marca 2015 (*1)

„Predhodno odlo?anje — Socialna varnost — Uredba (EGS) št. 1408/71 — Sporazum med Evropsko skupnostjo in njenimi državami ?lanicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb — Državljan države ?lanice, v kateri ima prebivališ?e, ki je zaposlen na krovu plovila za polaganje cevovodov, ki pluje pod zastavo tretje države — Delavec, prvotno zaposlen pri podjetju s sedežem na Nizozemskem, nato pa pri podjetju s sedežem v Švici — Delo, ki se je zaporedoma opravljalo v epikontinentalnem pasu, ki meji na tretjo državo, v mednarodnih vodah in v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na nekatere države ?lanice — Osebno podro?je uporabe navedene uredbe — Dolo?itev zakonodaje, ki se uporablja“

V zadevi C?266/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odlo?be na podlagi ?lena 267 PDEU, ki ga je vložilo Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska) z odlo?bo z dne 12. aprila 2013, ki je prispela na Sodiš?e 15. maja 2013, v postopku

L. Kik

proti

Staatssecretaris van Financiën,

SODIŠ?E (peti senat),

v sestavi T. von Danwitz, predsednik senata, C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász in D. Šváby (poro?evalec), sodniki,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 3. julija 2014,

ob upoštevanju stališ?, ki so jih predložili:

—

za L. Kika H. Menger,

—

za nizozemsko vlado B. Koopman, M. Bulterman, C. Schillemans in M. Gijzen, agentke,

—

za Evropsko komisijo M. van Beek in J. Enegren, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. oktobra 2014

izreka naslednjo

Sodbo

1

Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske članke, ki se gibljejo v Skupnosti v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 3), kakor je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 307/1999 z dne 8. februarja 1999 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 335) (v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71).

2

Ta predlog je bil vložen v okviru spora med L. Kikom in Staatssecretaris van Financiën (državni sekretar za finance) glede vključitve L. Kika v nizozemski splošni sistem socialnega zavarovanja za obdobje od 1. junija do 24. avgusta 2004.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

3

Konvencijo Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, ki je bila podpisana v Montego Bayu (Jamajka) 10. decembra 1982 in je začela veljati 16. novembra 1994, je Kraljevina Nizozemska ratificirala 28. junija 1996, Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska jo je ratificiralo 25. julija 1997, v imenu Evropske skupnosti pa je bila odobrena s Sklepom Sveta 98/392/ES z dne 23. marca 1998 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 4, zvezek 3, str. 260, v nadaljevanju: Konvencija o pomorskem pravu).

4

Ta konvencija v členu 60, ki je naslovljen „Umetni otoki, napeljave in naprave v izključni ekonomski coni“, določa:

„1. V izključni ekonomski coni ima obalna država edina pravico postavljati ter dovoljevati in urejati postavitev, delo in uporabo:

(a)

umetnih otokov;

(b)

napeljav in naprav za namene, določene v členu 56, in druge ekonomske namene;

(c)

napeljav in naprav, ki utegnejo ovirati izvrševanje pravic obalne države v coni.

2. Obalna država ima izključno jurisdikcijo nad temi umetnimi otoki, napeljavami in napravami, v številu jurisdikcijo glede carinskih, fiskalnih, zdravstvenih, varnostnih in imigracijskih zakonov in predpisov.

[...]"

5

Člen 77 Konvencije o pomorskem pravu, naslovljen „Pravice obalne države na epikontinentalnem pasu“, določa:

„1. Obalna država izvršuje nad epikontinentalnim pasom suverene pravice zaradi njegovega raziskovanja in izkoriščanja njegovih naravnih bogastev.

2. Pravice obalne države iz odstavka 1 so izključne v smislu, da je obalna država ne raziskuje epikontinentalnega pasu ali ne izkorišča njegovih naravnih bogastev, niti ne more opravljati teh dejavnosti brez izrecne privolitve navedene države.

3. Pravice obalne države na epikontinentalnem pasu so neodvisne od dejanske ali fiktivne zasedbe tega pasu in od vsakršne izrecne izjave.

[...]"

6

Člen 79 te konvencije, naslovljen „Podmorski kabli in cevovodi v epikontinentalnem pasu“, določa:

„1. Vse države imajo pravico polagati podmorske kable in cevovode v epikontinentalnem pasu v skladu z določbami tega člena.

2. Obalna država ne more prepovedati polaganja ali ohranitve takih kablov ali cevovodov, ob upoštevanju njene pravice za sprejetje razumnih ukrepov za raziskovanje epikontinentalnega pasu, izkoriščanje njegovih naravnih bogastev ter preprečevanje in zmanjševanje onesnaževanja, povzročene s cevovodi, ter nadzor nad tem onesnaževanjem.

3. Za potek trase za polaganje takih cevovodov v epikontinentalnem pasu je potrebno soglasje obalne države članice.

4. Nobena določba tega dela ne posega v pravico obalne države, da doloži pogoje za vnos kablov ali cevovodov na njeno ozemlje ali teritorialno morje, niti na njeno jurisdikcijo nad kabli in cevovodi, ki so bili postavljeni ali se uporabljajo v zvezi z raziskovanjem njenega epikontinentalnega pasu, izkoriščanjem njegovih naravnih bogastev ali uporabo umetnih otokov, napeljav in naprav pod njeno jurisdikcijo.

[...]"

7

Člen 80 Konvencije o pomorskem pravu, naslovljen „Umetni otoki, napeljave in naprave v epikontinentalnem pasu“, določa, da se člen 60 te konvencije mutatis mutandis uporablja za umetne otoke, napeljave in naprave v epikontinentalnem pasu.

Pravo Unije

Uredba št. 1408/71 v sklicevanjih med drugim omenja ?lena 51 Pogodbe EGS (postal ?len 51 Pogodbe ES, ki je po spremembi postal ?len 42 ES), ki mu trenutno ustreza ?len 48 PDEU. Ti ?leni se nanašajo predvsem na koordinacijo sistemov socialne varnosti v državah ?lanicah in pla?evanje dajatev v okviru teh tako koordiniranih sistemov. Ta uredba po tem sklicevanju vsebuje med drugim te uvodne izjave:

„ker dolo?be za koordinacijo nacionalnih zakonodaj na podro?ju socialne varnosti sodijo v okvir svobodnega gibanja delavcev, ki so dr?avljeni dr?av ?lanic, in bi morale prispevati k izboljšanju njihovega ?ivljenjskega standarda in pogojev zaposlovanja;

[...]

ker je glede na znatne razlike, ki obstajajo med nacionalnimi zakonodajami glede oseb, za katere se uporabljajo, za?eljeno prednostno sprejeti na?elo, da se ta uredba uporablja za vse osebe, ki so zavarovane v sistemih socialne varnosti kot zaposlene in samozaposlene ali zaradi opravljanja zaposlitve ali samozaposlitve;

ker je treba spo?štovati posebne zna?ilnosti nacionalnih zakonodaj na podro?ju socialne varnosti in zato dolo?iti le sistem koordinacije;

[...]

ker mora za zaposlene in samozaposlene osebe, ki se gibljejo v Skupnosti, veljati sistem socialne varnosti le ene dr?ave ?lanice, da bi se prepre?ilo prekrivanje nacionalnih zakonodaj, ki se uporabljajo, in zapleti, ki lahko iz tega izhajajo;

[...]

ker bi vsem delavcem, ki delajo na ozemlju ene dr?ave ?lanice ?imbolj u?inkovito zagotovili enako obravnavanje, bi bilo praviloma primerno dolo?iti kot zakonodajo, ki se uporablja, zakonodajo tiste dr?ave ?lanice, v kateri je oseba zaposlena ali samozaposlena;

ker je v dolo?enih okoli?inah, ki upravi?ujejo druga?na merila, mogo?e odstopati od tega splo?nega pravila;

[...]“

?len 1 Uredbe št. 1408/71:

„V tej uredbi:

(a)

zaposlena oseba in samozaposlena oseba pomeni:

(i)

vsako osebo, ki je obvezno zavarovana ali ima prostovoljno nadaljnje zavarovanje za enega ali več zavarovalnih primerov, zajetih s področji sistema socialne varnosti za zaposlene ali samozaposlene osebe ali s posebnim sistemom za javne uslužbenke;

[...]"

10

Člen 2 te uredbe, naslovljen „Osebna veljavnost“, v odstavku 1 določa:

„Ta uredba se uporablja za zaposlene ali samozaposlene osebe in študente, za katere velja ali je veljala zakonodaja ene ali več držav članic in ki so državljani ene od držav članic, ali osebe brez državljanstva, ali begunce, ki stalno prebivajo na ozemlju ene od držav članic, pa tudi za njihove družinske članke in njihove preživele osebe.“

11

Naslov II Uredbe št. 1408/71 vsebuje člene od 13 do 17a, ki se nanašajo na določitev zakonodaje, ki se uporablja. Navedeni člen 13 v odstavku 1 vsebuje pravilo, da se za osebe, za katere velja ta uredba, na celoma uporablja zakonodaja samo ene države članice, nato pa dalje določa:

„2. V skladu s členi 14 do 17:

(a)

za osebo, zaposleno na ozemlju ene države članice, velja zakonodaja te države, tudi če stalno prebiva na ozemlju druge države članice ali če je registrirani sedež ali poslovna enota podjetja ali posameznika, ki osebo zaposluje, na ozemlju druge države članice;

[...]

(c)

za osebo, zaposleno na krovu plovila, ki pluje pod zastavo države članice, velja zakonodaja te države članice;

[...]

(f)

za osebo, za katero se zakonodaja države članice preneha uporabljati, ne da bi se začela zanjo uporabljati zakonodaja druge države članice v skladu z enim od pravil, določenih v prejšnjih pododstavkih, ali v skladu z eno od izjem ali posebnih določb, določenih v členih od 14 do 17, velja zakonodaja države članice, na ozemlju katere ima stalno prebivališče, samo v skladu z določbami te zakonodaje.“

12

Člen 14 Uredbe št. 1408/71, naslovljen „Posebna pravila za zaposlene osebe, ki niso mornarji in opravljajo plačano zaposlitev“, vsebuje te določbe:

„Člen 13(2)(a) se uporablja v skladu z naslednjimi izjemami in posebnostmi:

[...]

2.

Za osebo, ki je običajno zaposlena na ozemlju dveh ali več držav članic, se veljavna zakonodaja določi na naslednji način:

(a)

za osebo, ki je zaposlena kot član potujočega ali letalskega osebja v podjetju, ki za najem ali plačilo ali na lasten račun opravlja storitve mednarodnega prevoza potnikov ali blaga po železnici, cesti, zraku ali celinskih plovniških poteh in ki ima svoj statutarni sedež ali poslovno enoto na ozemlju države članice, velja zakonodaja te države z naslednjimi omejitvami:

(i)

kadar ima omenjeno podjetje podružnico ali stalno predstavništvo na ozemlju države članice, ki ni država, v kateri ima statutarni sedež ali poslovno enoto, za osebo, zaposleno v tej podružnici ali stalnem predstavništvu, velja zakonodaja države članice, na ozemlju katere je podružnica ali stalno predstavništvo;

(ii)

kadar je oseba pretežno zaposlena za ozemlju države članice, kjer stalno prebiva, zanjo velja zakonodaja te države, tudi če podjetje, ki jo zaposluje, nima statutarnega sedeža ali poslovne enote ali podružnice ali stalnega predstavništva na tem ozemlju;

(b)

[Z]a osebo, ki ni omenjena v (a), velja:

(i)

zakonodaja države članice, v kateri stalno prebiva, če opravlja svojo dejavnost deloma na tem ozemlju ali če pripada več podjetjem ali več delodajalcem, ki imajo svoje registrirane sedeže ali poslovne enote na ozemlju različnih držav članic;

(ii)

zakonodaja države članice, na ozemlju katere je statutarni sedež ali poslovna enota podjetja ali posameznika, pri katerem je zaposlena, če stalno ne prebiva na ozemlju nobene od držav članic, v katerih opravlja delo.

[...]“

13

Člen 14b Uredbe št. 1408/71, ki vsebuje posebna pravila, ki veljajo za mornarje, določa:

„Člen 13(2)(c) se uporablja v skladu z naslednjimi izjemami in posebnostmi:

[...]

4.

Za osebo, ki je zaposlena na krovu plovila, ki pluje pod zastavo države članice, in jo za to zaposlitev plačuje podjetje ali oseba, katere statutarni sedež ali poslovna enota je na ozemlju druge države članice, velja zakonodaja druge države članice, če ima stalno prebivališče na ozemlju te države; podjetje ali oseba, ki plačuje za zaposlitev, se šteje za delodajalca po tej zakonodaji.“

14

Člen 15 te uredbe, naslovljen „Pravila o prostovoljnem ali prostovoljnem nadaljevanju zavarovanja“, določa:

„1. Določbe členov od 13 do 14d se ne uporabljajo za prostovoljno zavarovanje ali za prostovoljno nadaljevanje zavarovanja, razen če v državi članici na enem od področij iz člena 4 ne obstaja samo prostovoljni sistem zavarovanja.

2. Kadar bi uporaba zakonodaj dveh ali več držav članic privedla do prekrivanja zavarovanj:

—

po sistemu obveznega zavarovanja in po enem ali več sistemih prostovoljnega ali prostovoljnega nadaljevanja zavarovanja, za osebo velja izključno sistem obveznega zavarovanja;

[...]“

15

Sporazum med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb, podpisan 21. junija 1999 v Luxembourg in v imenu Evropske skupnosti odobren s Sklepom Sveta in Komisije 2002/309/ES, Euratom glede sporazuma o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju z dne 4. aprila 2002 o sklenitvi sedmih sporazumov s Švicarsko konfederacijo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 41, str. 89, v nadaljevanju: Sporazum ES-Švica) v členu 8 določa:

„Pogodbenice v skladu s Prilogo II predvidijo koordinacijo sistemov socialne varnosti, zlasti z namenom:

(a)

zagotovitve enake obravnave;

(b)

določitve zakonodaje, ki se uporablja;

(c)

seštevanja vseh dob, ki jih upoštevajo nacionalne zakonodaje zadevnih držav za namen pridobitve in ohranitve pravice do dajatev in izračuna dajatev;

(d)

izplačevanja dajatev osebam, ki prebivajo na ozemlju pogodbenic;

(e)

spodbujanja medsebojne upravne pomoči ter sodelovanja med organi in institucijami.“

16

Priloga II k Sporazumu ES–Švica o koordinaciji sistemov socialne varnosti v členu 1 določa:

„1. Pogodbenice se strinjajo, da na področju koordinacije sistemov socialne varnosti med seboj uporabljajo akte Skupnosti, na katere se sklicuje ta dokument, kot so veljali na dan podpisa Sporazuma in kot so bili spremenjeni z oddelkom A te priloge, ali predpise, ki so enakovredni takšnim aktom.

2. Šteje se, da izraz[a] ‚država(e) članica(e)‘, ki [ju] vsebujejo akti iz oddelka A te priloge, poleg držav, na katere se nanašajo ustrezni akti Skupnosti, vključuje[jo] tudi Švico.“

17

Oddelek A navedene priloge napotuje med drugim na Uredbo št. 1408/71.

18

Uredba št. 1408/71 je bila nadomeščena z Uredbo (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 72), ki se je začela uporabljati 1. maja 2010, ki je datum, od katerega je Uredba št. 1408/71 razveljavljena. Priloga II k Sporazumu ES–Švica je bila posodobljena s Sklepom št. 1/2012 Skupnega odbora, ustanovljenega s Sporazumom med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi strani o prostem gibanju oseb z dne 31. marca 2012 o nadomestitvi njegove priloge II o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL L 103, str. 51), ki je začel veljati 1. aprila 2012. Navedena priloga zdaj napotuje na Uredbo št. 883/2004. Vendar se za dejansko stanje, nastalo pred začetkom veljavnosti tega sklepa, še naprej uporablja Uredba št. 1408/71, in sicer na podlagi člena 90(1) Uredbe št. 883/2004, v skladu s katerim Uredba št. 1408/71 ostane v veljavi in pravno učinkuje za namene, med drugim, Sporazuma ES–Švica, dokler se ta sporazum ne spremeni, in Priloge II, oddelek A, točka 3, navedenega sporazuma, kakor je bila spremenjena, ter še vedno napotuje na Uredbo št. 1408/71, „kadar so se zadevni primeri zgodili v preteklosti“.

Nizozemsko pravo

19

Iz predložitvene odločbe izhaja, da so v skladu z nizozemsko zakonodajo v zvezi s splošnim sistemom socialnega zavarovanja zaposlene osebe s prebivališčem na Nizozemskem praviloma obvezno zavarovane po posameznih panogah tega sistema. Izjemoma in na podlagi člena 12(1) odredbe iz leta 1999 o razširitvi in omejitvi skupine zavarovancev iz socialnega zavarovanja (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1999) to zavarovanje preneha v primeru opravljanja dela v neprekinjenem obdobju vsaj treh mesecev zunaj Nizozemske, razen če se delo ne opravlja za delodajalca, ki ima stalno prebivališče ali sedež v tej državi članici. Glede na pojasnila nizozemske vlade odredba o obveznem zavarovanju mornarjev (Besluit verzekeringsplicht zeevarenden) v tem smislu določa, da za mornarja, ki ima prebivališče v državi članici, kadar svojo dejavnost opravlja na ladji, ki pluje pod zastavo tretje države, ki ni

država pogodbenica Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3), za delodajalca, ki ima sedež na Nizozemskem, velja nizozemska zakonodaja o socialnem zavarovanju zaposlenih oseb.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

20

Leta 2004 je L. Kik, nizozemski državlján s prebivališčém na Nizozemskem, delal na krovu plovila za polaganje cevi, ki je plulo pod panamsko zastavo. Do 31. maja tega leta je bil zaposlen pri družbi s sedežem na Nizozemskem in je zanj veljal splošni sistem socialnega zavarovanja te države. Od 1. junija istega leta je bil zaposlen pri družbi s sedežem v Švici in opravljal enako delo. Na njegovo plačó je bila odmerjena nizozemska dohodnina. V skladu z nizozemsko zakonodajo vključitev v navedeni splošni sistem socialnega zavarovanja preneha v primeru opravljanja dela zunaj Nizozemske v neprekinjenem obdobju vsaj treh mesecev za delodajalca, ki nima sedeža v tej državi.

21

Osrednje vprašanje iz spora o glavni stvari se nanaša na to, ali je L. Kik ob upoštevanju Uredbe št. 1408/71 za obdobje od 1. junija do 24. avgusta 2004 zavezanec za plačevanje prispevkov v nizozemski sistem socialnega zavarovanja. V tem obdobju se je plovilo, na katerem je opravljal delo, zaporedoma nahajalo v epikontinentalnem pasu, ki meji na tretjo državo, v mednarodnih vodah in v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na nekatere države (Nizozemsko in Združeno kraljestvo).

22

L. Kik trdi, da iz Uredbe št. 1408/71 izhaja, da za navedeno obdobje ni spadal pod nizozemski sistem socialnega zavarovanja.

23

Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske), ki obravnava kasacijsko pritožbo, ki jo je L. Kik vložil zoper odločbo, ki je bila izdana na zadnji stopnji in s katero je bilo ugotovljeno, da je za zadevno obdobje zavezan k plačevanju prispevkov v nizozemski sistem socialnega zavarovanja, se sprašuje o tem, ali se ta uredba uporablja.

24

To sodišče se najprej sprašuje, ali se navedena uredba uporablja izključno za delavce migrante, in, če se, ali je L. Kika mogoče šteti za migranta glede na kraj, kjer je v spornem obdobju zaporedoma opravljal dejavnost, ob upoštevanju posebne narave plovila, na krovu katerega je opravljal delo, in njegove opredelitve glede na Konvencijo o pomorskem pravu, ter, po potrebi, glede na namembnost postavljenih cevovodov.

25

Predložitveno sodišče se zlasti sprašuje, ali je bilo v obdobjih, ko se je zadevno plovilo nahajalo v delu epikontinentalnega pasu, ki meji bodisi na Nizozemsko bodisi na Združeno kraljestvo, za L. Kika treba šteti, da je dejavnost opravljal na ozemlju teh držav. Glede na odgovor, ki ga je treba podati na to vprašanje, bi bilo treba ugotoviti, da je zadevna oseba bodisi v celotnem spornem obdobju bodisi v velikem delu tega obdobja delo opravljala zunaj ozemlja Evropske unije in je ni mogoče šteti za delavca migranta, ki bi na tej podlagi spadal na osebno področje uporabe

26

Predložitveno sodišče pa ob sklicevanju na sodbo Aldewereld (C-60/93, EU:C:1994:271) meni, da tudi v primeru izvajanja poklicne dejavnosti zunaj ozemlja Unije obstoj dovolj tesne povezave s tem ozemljem povzroči, da se za delavca, ki ima državljanstvo države članice, uporabijo določbe naslova II te uredbe.

27

V zvezi s tem navedeno sodišče preučuje možnost ugotovitve, da obstajajo upoštevne navezne okoliščine tako s Švicarsko konfederacijo – ki je država, ki jo je glede uporabe navedene uredbe treba enačiti z državo članico – (kraj sedeža delodajalca) kot z ozemljem Unije (odmera dohodnine na Nizozemskem in eventualno opravljanje dela na ozemlju Kraljevine Nizozemske in Združenega kraljestva, če je delo na krovu plovila za polaganje cevovodov iz spora o glavni stvari, ko se je opravljalo v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na ti državi članici, mogoče enačiti z opravljanjem dela na njunem ozemlju). Vendar bi bilo treba v zvezi s tem zadnjim elementom, ob predpostavki, da je upošteven, vedeti, ali ga je treba upoštevati le za obdobja, ko je plovilo opravljalo dejavnost v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na navedeni državi članici, ali pa za celotno sporno obdobje, kar bi bilo lahko morda odvisno od tega, ali je to bilo naravnano od začetka ali ne.

28

Ob predpostavki, da L. Kik spada na osebno področje uporabe Uredbe št. 1408/71 in je torej za določitev zakonodaje s področja socialnega zavarovanja, ki se uporablja, treba uporabiti pravila iz naslova II te uredbe, se predložitveno sodišče sprašuje, katero je upoštevno pravilo.

29

Meni, da je kraj opravljanja dela pomemben element in da je torej treba glede na ta element ugotoviti tudi, ali je treba plačano zaposlitev, ki se opravlja na krovu plovila za polaganje cevovodov v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na državo članico, enačiti z delom, opravljanim na ozemlju te države članice.

30

Če je odgovor nikalen, naj se nobeno pravilo iz navedenega naslova II kot tako ne bi uporabilo. Zato naj bi bilo treba glede na to, da bi bilo nesprejemljivo, če za delavca, za katerega se uporablja Uredba št. 1408/71, ne bi veljala nobena ureditev socialnega zavarovanja, določiti najbolj upoštevno navezno okoliščino. V obravnavanem primeru naj bi bilo treba izločiti prebivališče delavca, saj ni nikakršnih znakov o povezavi med tem prebivališčem in delovnim razmerjem. Enako naj bi veljalo za kraj obdavčitve dohodkov iz dejavnosti, saj Uredba št. 1408/71 tega elementa nikjer ne upošteva. Po metodi izločanja naj bi bil zlasti pomemben kraj stalnega prebivališča ali sedeža delodajalca, kot je v zvezi s tem poudarjeno v sodbi Aldewereld (EU:C:1994:271).

31

Če je treba plačano zaposlitev, ki se opravlja na krovu plovila za polaganje cevovodov v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na državo članico, enačiti z delom, opravljanim na ozemlju te države članice, Hoge Raad der Nederlanden vidi dve možni rešitvi.

32

Prva rešitev naj bi zajemala napotilo na splošno pravilo iz člena 13(2)(a) Uredbe št. 1408/71, ki določa zakonodajo kraja opravljanja dela, in zato naj bi bilo treba za obdobja, za katera bi bilo treba šteti, da se je delo opravljal na ozemlju Nizozemske ali Združenega kraljestva, uporabiti zakonodajo teh držav članic, za preostalo obdobje pa naj bi bilo treba iz razlogov, ki so navedeni v točki 30 te sodbe, uporabiti švicarsko zakonodajo.

33

Glede na drugo predlagano rešitev bi bilo treba šteti, da se je delo običajno opravljal na ozemlju več držav članic v smislu člena 14, točka 2, te uredbe, in zato uporabiti pravilo, navedeno v tej točki 2(b)(i), prvi primer, kar bi privedlo do tega, da se uporabi pravo države članice prebivališča, saj se je del dejavnosti opravljal tam.

34

Predložitveno sodišče meni, da to, da člen 14 Uredbe št. 1408/71 glede na svoj naslov vsebuje posebna pravila za zaposlene osebe, ki niso mornarji, morda ni odločilno, saj člen 14b te uredbe, ki vsebuje posebna pravila, ki veljajo za mornarje, ne vsebuje nobene določbe, ki bi se uporabila v obravnavanem primeru.

35

Vendar se navedeno sodišče sprašuje glede razlikovanja med tem primerom in tistim, v katerem se plačana zaposlitev najprej opravlja v državi članici in nato v drugi, kar je položaj, ki ga ureja člen 13(2)(a) Uredbe št. 1408/71, saj ena oseba dveh aktivnosti nikoli ne more sočasno izvajati na dveh različnih mestih. Zato naj bi se besedna zveza „je običajno zaposlena na ozemlju dveh ali več držav članic“, uporabljena v navedenem členu 14, točka 2, te uredbe, nanašala tudi na dejavnost, ki se zaporedoma opravlja na ozemlju več držav članic. Preozka razlaga te besedne zveze pa bi bila neugodna za prosto gibanje delavcev, saj bi pomenila, da za delavce, ki niso zajeti s posebnim pravilom iz tega člena 14, točka 2, velja člen 13(2)(a) navedene uredbe, zaradi česar bi se ti morali soočiti s pogosto spremembo zakonodaje, ki se zanje uporabi.

36

V teh okoliščinah je Hoge Raad der Nederlanden prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1.

(a)

Ali je treba pravila o podro?ju osebne uporabe Uredbe št. 1408/71 in pravila o ozemeljskem podro?ju uporabe kolizijskih pravil iz naslova II te uredbe razlagati tako, da se ta kolizijska pravila uporabljajo v primeru, kakršen je obravnavani, v katerem gre za delavca, ki prebiva na Nizozemskem, je nizozemski državljani, je bil v preteklosti vsekakor obvezno zavarovan na Nizozemskem, dela kot mornar, zaposlen za delodajalca s sedežem v Švici, opravlja delo na krovu ladje za polaganje cevi, ki pluje pod panamsko zastavo, in je opravljal to dejavnost najprej zunaj ozemlja Unije (približno tri tedne v epikontinentalnem pasu Združenih držav in približno dva tedna v mednarodnih vodah) ter nato v nizozemskem epikontinentalnem pasu (obdobji enega meseca in približno enega tedna) in epikontinentalnem pasu Združenega kraljestva (obdobje približno enega tedna), medtem ko se s tem pridobljeni dohodek obdav?i z nizozemsko dohodnino?

(b)

?e je odgovor pritrdilen, ali se Uredba št. 1408/71 uporablja samo za dni, ko zadevna oseba dela v epikontinentalnem pasu države ?lanice Unije, ali tudi za obdobje pred tem, v katerem je delala zunaj ozemlja Unije?

2.

?e se Uredba št. 1408/71 uporablja za takega delavca, na uporabo katere zakonodaje ali zakonodaj napotuje ta uredba?“

Vprašanja za predhodno odlo?anje

Prvo vprašanje

37

Predložitveno sodiš?e s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Uredbo št. 1408/71 razlagati tako, da zaposlena oseba, ki je – kot L. Kik – državljani države ?lanice, v kateri prebiva in v kateri so obdav?eni njeni prihodki, ki opravlja delo na plovilu za polaganje cevovodov, ki pluje pod zastavo tretje države po razli?nih delih sveta, med drugim po delu epikontinentalnega pasu, ki meji na nekatere države ?lanice, in ki je bila prej zaposlena pri podjetju s sedežem v državi ?lanici njenega prebivališ?a, zamenja delodajalca in je odslej zaposlena pri podjetju s sedežem v Švici, pri tem pa še naprej prebiva v isti državi ?lanici in pluje z istim plovilom, spada na osebno podro?je uporabe te uredbe.

38

V zvezi s tem je treba šteti, prvi?, da se v skladu s ?lenom 2(1) Uredbe št. 1408/71 ta uredba med drugim uporablja za zaposlene osebe, za katere velja ali je veljala zakonodaja ene ali ve? držav ?lanic in ki so državljani ene od držav ?lanic.

39

Iz predložitvene odlo?be izhaja, da je bil tak primer L. Kika v spornem obdobju iz postopka v glavni stvari. Ta je namre? nizozemski državljani in je bil v tem obdobju zaradi prebivališ?a na Nizozemskem zavarovan v okviru splošnega sistema socialnega zavarovanja te države ?lanice. Poleg tega, ?eprav se spor o glavni stvari nanaša na vprašanje, ali je za L. Kika v navedenem obdobju veljala nizozemska ali švicarska zakonodaja, pa se ne oporeka temu, da je zanj veljala ena od teh zakonodaj.

Drugi?, treba je ugotoviti, da dela, ki se je opravljalo na krovu plovila za polaganje cevovodov, ni mogoče enačiti z delom, opravljanim na ozemlju države članice, kadar se to plovilo nahaja v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na to državo članico.

Namreč, jurisdikcija, ki jo člen 79(4) Konvencije o pomorskem pravu priznava obalni državi, je omejena na kable in cevovode, ki so bili postavljeni ali se uporabljajo v zvezi z raziskovanjem njenega epikontinentalnega pasu ali izkoriščanjem njegovih naravnih bogastev, in se torej ne razteza na plovilo, ki polaga te kable ali cevovode. Poleg tega takega plovila ni mogoče enačiti z „umetnimi otoki“, „napeljavami“ ali „napravami“ v epikontinentalnem pasu v smislu člena 80 te konvencije. Iz predložitvene odločbe nikakor ne izhaja, da so bili cevovodi, ki so bili položeni s plovilom, na katerem je L. Kik delal v obdobjih, ko se je to nahajalo v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na nekatere države članice, namenjeni raziskovanju epikontinentalnega pasu ali izkoriščanju njegovih naravnih bogastev.

Vendar v položaju, v kakršnem je L. Kik, ugotovitev, da dela, ki se je opravljalo na krovu plovila za polaganje cevovodov, ni mogoče enačiti z delom, opravljanim na ozemlju države članice, kadar se to plovilo nahaja v delu epikontinentalnega pasu, ki meji na to državo članico, sama po sebi ne more vplivati na uporabo Uredbe št. 1408/71. Namreč, le okoliščina, da delavec opravlja dejavnosti zunaj ozemlja Unije, ne zadošča za izključitev uporabe predpisov Unije o prostem gibanju delavcev, dokler delovno razmerje ohranja dovolj tesno povezavo s tem ozemljem (sodba Aldewereld, EU:C:1994:271, točka 14).

V zvezi s tem iz sodne prakse Sodišča izhaja, da dovolj tesna povezava med zadevnim delovnim razmerjem in ozemljem Unije izhaja zlasti iz okoliščine, da je državljana Unije s stalnim prebivališčem v državi članici zaposlilo podjetje s sedežem v drugi državi članici, za katero ta državljani opravlja svoje dejavnosti (glej v tem smislu sodbo Petersen, C-544/11, EU:C:2013:124, točka 42).

Kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 40 sklepnih predlogov, je za delo, ki ga je L. Kik opravil v spornem obdobju iz postopka v glavni stvari, značilno nekaj naveznih okoliščin z ozemljem Kraljevine Nizozemske in z ozemljem Švicarske konfederacije, ki je država, ki se jo za namene uporabe Uredbe št. 1408/71 enači z državo članico. V zvezi s tem zadošča ugotoviti, da je L. Kik prebival na Nizozemskem in da je bil kraj sedeža njegovega delodajalca v Švici.

Glede na navedene ugotovitve je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba Uredbo št. 1408/71 razlagati tako, da zaposlena oseba, ki je – kot L. Kik – državljani države članice, v kateri prebiva in v kateri so obdavčeni njeni prihodki, ki opravlja delo na plovilu za polaganje cevovodov, ki pluje pod zastavo tretje države po različnih delih sveta, med drugim po delu epikontinentalnega pasu, ki meji na nekatere države članice, in ki je bila prej zaposlena pri podjetju s sedežem v državi članici njenega prebivališča, zamenja delodajalca in je odslej zaposlena pri podjetju s sedežem v Švici, pri tem pa še naprej prebiva v isti državi članici in pluje z istim plovilom, spada

na osebno področje uporabe te uredbe.

Drugo vprašanje

46

Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, postavljenim za primer, da se Uredba št. 1408/71 uporablja za delavca, kot je L. Kik, in na katero je torej treba odgovoriti, sprašuje, katera je zakonodaja, ki jo določbe iz naslova II te uredbe, ki urejajo določitev nacionalne zakonodaje, ki se uporablja, določajo kot tisto, ki se uporabi za takega delavca.

47

V zvezi s tem je treba spomniti, da kadar oseba spada na osebno področje uporabe Uredbe št. 1408/71, kot je opredeljeno v členu 2 te uredbe, se na celoma uporabi pravilo enotnosti iz člena 13(1) te uredbe, nacionalna zakonodaja, ki se uporablja, pa se določi v skladu z določbami naslova II te uredbe (sodba Aldewereld, EU:C:1994:271, točka 10).

48

Sodišče je v točki 11 te sodbe ugotovilo, da se nobena od določb tega naslova II ne nanaša neposredno na položaj delavca, ki ga je zaposlilo podjetje Unije, vendar ne opravlja nobene dejavnosti na ozemlju Unije, saj delo opravlja izključno na ozemlju tretje države.

49

Ta položaj je treba izenačiti s tistim, v katerem je delavca zaposlilo podjetje Unije, da bi delo opravljal na plovilu, ki pluje pod zastavo tretje države.

50

To velja neodvisno od tega, da je bil člen 13(2)(f) Uredbe št. 1408/71 – v skladu s katerim za osebo, za katero se zakonodaja države članice preneha uporabljati, ne da bi se za njo uporabljati zakonodaja druge države članice v skladu z eno od določb naslova II te uredbe, velja zakonodaja države članice, na ozemlju katere ima stalno prebivališče – vključen po obdobju, ki je upoštevno v okviru navedene sodbe.

51

V zvezi s tem je treba spomniti, da je to, da se zakonodaje države članice preneha uporabljati, pogoj za uporabo te določbe, in da ta sama po sebi ne določa pogojev, na podlagi katerih se zakonodaja države članice preneha uporabljati (glej sodbo Komisija/Belgija, C-347/98, EU:C:2001:236, točka 31). Kot je Sodišče navedlo med drugim v točki 33 sodbe van Pommeren-Bourgon diën (C-227/03, EU:C:2005:431), te pogoje določijo vsaka država članica s svojo zakonodajo.

52

Namreč, kot je določeno v členu 10b Uredbe Sveta (EGS) št. 574/72 z dne 21. marca 1972 o določitvi postopka za izvajanje Uredbe št. 1408/71 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 83), v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo št. 118/97, se datum in pogoji, na podlagi katerih se zakonodaja države članice preneha uporabljati za osebo iz člena 13(2)(f) Uredbe št. 1408/71, določijo v skladu z določbami te zakonodaje.

53

V skladu z nizozemskim pravom se je zakonodaja te države članice s področja socialnega zavarovanja za L. Kika še naprej uporabljala v celotnem spornem obdobju. Ker pogoj glede prenehanja uporabe zakonodaje države članice ni izpolnjen, se člen 13(2)(f) Uredbe št. 1408/71 ne uporablja za položaj, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari.

54

Zato je treba šteti, da se v takem položaju – ker je delovno razmerje dovolj tesno povezano z ozemljem Unije – zakonodaja, ki se uporablja, določa na podlagi določb naslova II Uredbe št. 1408/71, razen določbe člena 13(2)(f) te uredbe.

55

Kot je bilo ugotovljeno v točki 44 te sodbe pa v položaju, kakršen je položaj L. Kika, obstaja dovolj tesna povezava z ozemljem Unije.

56

Kar zadeva določitev zakonodaje, ki se na podlagi Uredbe št. 1408/71 uporabi za tak položaj, je treba šteti, da splošnega pravila iz člena 13(2)(c) te uredbe, ki za mornarje določa zakonodajo države članice, pod katere zastavo pluje plovilo, ni mogoče uporabiti po analogiji, saj gre v obravnavanem primeru za osebo, ki delo opravlja na plovilu, ki pluje pod zastavo tretje države.

57

Sodišče je v podobnem primeru presodilo, da je zakonodaja, ki se uporablja, tista, ki izhaja iz določb naslova II te uredbe, ob upoštevanju okoliščin, ki zadevni položaj povezujejo z zakonodajo držav članic (glej sodbo Aldewereld, EU:C:1994:271, točka 20).

58

V obravnavanem primeru sta – tako kot v položaju, na katerega se nanaša sodba Aldewereld (EU:C:1994:271, točka 21) – edini navezni okoliščini z zakonodajo države članice ali z njo izenačene države prebivališče delavca in kraj sedeža delodajalca. Kot je Sodišče ugotovilo v točki 22 te sodbe, se uporaba zakonodaje države članice prebivališča delavca v sistematiki Uredbe št. 1408/71 pojavlja kot dodatno pravilo, ki se uporabi le, če je ta zakonodaja povezana z delovnim razmerjem. Če delavec ne prebiva na ozemlju ene od držav članic, v kateri opravlja dejavnost, se torej običajno uporabi pravo sedeža ali stalnega prebivališča delodajalca.

59

V položaju, kakršen je ta iz spora o glavni stvari, je ta ugotovitev podprta s členom 14(2)(a), prvi stavek, Uredbe št. 1408/71, ki je določba – ki prikazuje sistematiko te uredbe glede oseb, ki opravljajo predvsem mobilno delo, ki se opravlja v takih okoliščinah, da njegovega opravljanja ni mogoče povezati z nekim natančno določenim krajem – v skladu s katero za te osebe velja zakonodaja države članice sedeža delodajalca.

60

Namreč, čeprav ta določba, kakor je razvidno iz njenega naslova, vsebuje pravila za zaposlene osebe, ki niso mornarji, je položaj iz postopka v glavni stvari, in sicer položaj delavca, ki opravlja

plačano zaposlitev zunaj ozemlja Unije na krovu plovila, ki pluje pod zastavo tretje države, primerljiv s položajem oseb, na katere se navedena določba neposredno nanaša, če ne država, pod zastavo katere pluje plovilo, ne kraj opravljanja dela nista povezana z zakonodajo ene od držav članic.

61

Zato je v položaju delavca, kakršen je L. Kik, zakonodaja, ki se uporablja, zakonodaja države članice ali z njo izenačene države, v kateri ima podjetje, ki zaposluje tega delavca, svoj sedež.

62

Kljub temu je treba glede na to, da Sodišče ne razpolaga s podatki o naravi sistema zavarovanja, ki ga določa švicarska zakonodaja, in ob upoštevanju dejstva, da je v skladu z nizozemsko zakonodajo ta namenjena urejanju položaja delavca, kot je L. Kik, v spornem obdobju iz postopka v glavni stvari, tako da določa vključitev takega delavca v sistem obveznega zavarovanja, poudariti, da če bi uporaba zakonodaj več držav članic, s katerimi je treba izenačiti Švicarsko konfederacijo, privedla do vključitve v sistem prostovoljnega in sistem obveznega zavarovanja, za zadevno osebo v skladu s členom 15(2), prva alineja, Uredbe št. 1408/71 velja izključno sistem obveznega zavarovanja.

63

Če zakonodaja države sedeža delodajalca v skladu z Uredbo št. 1408/71 ne določa vključitve delavca, kot je L. Kik, v noben sistem socialnega zavarovanja, bi se uporabila zakonodaja države članice prebivališča takega delavca. Spomniti je namreč treba, da je namen določb naslova II te uredbe prav tako zagotoviti, da osebe, ki spadajo na področje uporabe te uredbe, ne ostanejo brez zaščite na področju socialne varnosti, ker ni zakonodaje, ki bi jo lahko uporabili zanje (sodba van Pommeren-Bourgon diën, EU:C:2005:431, točka 34 in navedena sodna praksa).

64

Glede na vse zgornje ugotovitve je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba določbe iz naslova II Uredbe št. 1408/71, ki urejajo določitev nacionalne zakonodaje, ki se uporablja, razlagati tako, da za državljana države članice ali Švicarske konfederacije, ki je za namene uporabe te uredbe izenačen z državo članico, ki opravlja plačano zaposlitev na krovu plovila, ki pluje pod zastavo tretje države zunaj ozemlja Unije, vključno z epikontinentalnim pasom države članice, vendar je zaposlen pri podjetju s sedežem na ozemlju Švicarske konfederacije, velja zakonodaja države sedeža njegovega delodajalca. Če pa bi v skladu z navedeno uredbo uporaba te zakonodaje privedla do vključitve v sistem prostovoljnega zavarovanja ali ne bi privedla do vključitve v noben sistem socialnega zavarovanja, bi v okoliščinah, kakršne so te iz postopka v glavni stvari, za tega državljana veljala izključno zakonodaja države članice njegovega prebivališča.

Stroški

65

Ker je ta postopek za stranki v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloži o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališča Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

1.

Uredbo Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske članice, ki se gibljejo v Skupnosti v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996, kakor je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 307/1999 z dne 8. februarja 1999, je treba razlagati tako, da zaposlena oseba, ki je – kot L. Kik – državljan države članice, v kateri prebiva in v kateri so obdavčeni njeni prihodki, ki opravlja delo na plovilu za polaganje cevovodov, ki pluje pod zastavo tretje države po različnih delih sveta, med drugim po delu epikontinentalnega pasu, ki meji na nekatere države članice, in ki je bila prej zaposlena pri podjetju s sedežem v državi članici njenega prebivališča, zamenja delodajalca in je odslej zaposlena pri podjetju s sedežem v Švici, pri tem pa še naprej prebiva v isti državi članici in pluje z istim plovilom, spada na osebno področje uporabe Uredbe št. 1408/71 v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo št. 118/97, kakor je bila spremenjena z Uredbo št. 307/1999.

2.

Določbe iz naslova II Uredbe št. 1408/71 v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo št. 118/97, kakor je bila spremenjena z Uredbo št. 307/1999, ki urejajo določitev nacionalne zakonodaje, ki se uporablja, je treba razlagati tako, da za državljana države članice ali Švicarske konfederacije, ki je za namene uporabe te uredbe izenačena z državo članico, ki opravlja plačano zaposlitev na krovu plovila, ki pluje pod zastavo tretje države zunaj ozemlja Unije, vključno z epikontinentalnim pasom države članice, vendar je zaposlen pri podjetju s sedežem na ozemlju Švicarske konfederacije, velja zakonodaja države sedeža njegovega delodajalca. Če pa bi v skladu z navedeno uredbo uporaba te zakonodaje privedla do vključitve v sistem prostovoljnega zavarovanja ali ne bi privedla do vključitve v nobenega od sistemov socialnega zavarovanja, bi v okoliščinah, kakršne so te iz postopka v glavni stvari, za tega državljana veljala izključno zakonodaja države članice njegovega prebivališča.

Podpisi

(*1) Jezik postopka: nizozemščina.